DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
CVRATIONE MORBORVM PER VAPORES

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO DVCE AC DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO
DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE ET GVESTPHALIAE REL.
CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE
ERNESTO ANTONIO NICOLAI
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORE
POTENTISSIMI BORVSSORVM REGIS, SERENISSIMI DVCIS SAXO-VINARIENSIS AC ISENACENSIS, SERENISSIMI PRINCIPIS SONDERSHVSA-SCHWARZBVRGICI, SERENISSIMORVM PRINCIPVM DE SOLMS-BRAVNFELS CONSILIARIO AVLICO HORVMQVE ARCHIATRO, COMITE PALATINO CAESAREO, PROFESSORE MEDICINAE PRIMARIO, FACVLTATIS MEDICAE SENIORE ET H. T. DECANO, ACADEMIAE ELECTORALIS MOGVNTINAE SCIENTIARVM VTILIVM ET SOCIETATIS REGIAE BORVSSICAE FRANCOFVRTENSIS VIADRINAE ASSESSORE, ACADEMIAE CAESAREAE NATVRAE CVRIOSORVM ET SOCIETATIS ACADEMICAE PRINCIPALIS HASSIACAE SODALI, SOCIETATVM LATINAE DVCALIS IENENSIS ET MARCHICO-BADENSIS, TEVTONICAE IENENSIS SVBLIMIORVM SCIENTIARVM SODALI HONORARIO
PRO GRADV DOCTORIS
MEDICINAE ET CHIRVRGIAE
SVMMISQVE IN VTRAQVE MEDICINA HONORIBVS
IVRIBVS AC PRIVILEGIIS
RITE OBTINENDIS
DIE VIII. DECEMBR. CIↃDCCLXXXIII.
PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
FRIDERICVS LVDOVICVS HEROLDT
VINARIENSIS.

IENAE
LITTER. FICKELSCHERR. HAER. ET STRANCKMANNIANIS.

DVCATVS SAXO-VINARIENSIS

STATIBVS PROVINCIALIBVS GRAVISSIMIS

REVERENDISSIMO

PRAELATO

PERILLVSTRIBVS ILLVSTRIBVS GENEROSISSIMIS PRAENOBILISSIMISQVE

PRAEDIORVM EQVESTRIVM POSSESSORIBVS

HAVD VVLGARI HONORE AC PRVDENTIA CONSPICVIS

CIVITATVM CONSVLIBVS ET SENATORIBVS

DOMINIS

PRO CVIVSVIS DIGNITATE EA QVA PAR EST REVERENTIA ATQVE HONORE NVNQVAM NON PROSEQVENDIS.

Ingrato homine nil terra peius alit. Hinc non possum, quin VOBIS pro tot tantisque beneficiis, quibus conatus meos in discenda medicina veterinaria adiuvistis, quibus etiam rei familiari in consequendo hoc ipso Doctoratu subvenistis, gratias publicas agam, quas possum, maximas, eas semper habiturus et pro virium tenuitate quavis data occasione lubentissime relaturus. Non ignoro, benevolentiae Vestrae, ni SERENISSIMI, quem veneramur, clementia accessisset, me ne compotem quidem fieri potuisse, attamen me

quoque non fugit, VOS EIDEM *huius gratiae mihi conciliandae autores fuiſſe meque* IPSI *de meliori commendaſſe. Quae cum ita ſint, in ſignum grati animi* VOBIS *ſpecimen hoc qualecunque do, dico, dedicoque, etiam atque etiam humiliter et ſollicite petens, ut illud benevole accipiatis, Deoque T. O. M. ex animo ſupplicans, ut* VOS *omnigena proſperitate frui et omnia, quibus patriae commodo ſtudetis, conſilia Veſtra felicia fauſtaque eſſe iubeat.*

NOMINVM VESTRORVM

cultor devotiſſimus obſervantiſſimusque

FRIDERICVS LVDOVICVS HEROLDT.

§. I.

Ad remedia, quibus medici vtuntur ad morbos, quibus homines obnoxii ſunt, curandos vapores pertinere, nemini artis medicae vel mediocriter perito incognitum eſſe poteſt, et, cum mecum communicaverit illuſtris Praeſes caſus, quibus vaporum inſignem in affectionibus corporis humani morboſis tollendis expertus eſt vtilitatem, ſpero, fore neminem, ſi data hac opportuna occaſione, qua mihi ſpecimen eruditionis exhibendum eſt, in hoc argumento elaborando, quid ingenium poſſit, experiar.

§. II.

§. II.

Sunt vero vapores vel humidi vel ſicci, qui ſuffitus, ſuffimenta vocantur. Non omnium corporum vapores ceu praeſidia ſanitatis conſervandae vel reſtituendae adhiberi poſſe, exinde liquet, quod non omnia corpora ſpargunt vapores ſalubres, ſed permulta ſanitati noxios. Aquam ope caloris in vapores reſolutam et ſic partibus corporis humani applicatam, quod dicitur balneum vaporis ſeu Laconicum, in interſtitia et poros partium corporis humani ſolidarum externarum penetrare, eas emollire et relaxare, tenſionem earum imminuere, materias in iis ſtagnantes motui aptas reddere, et ſtaſes, et, quae ab his pendent, mala tollere, eaque omnia longe facilius celerius et fortius majorique gradu efficere, quam aquam eodem gradu calidam ſub forma cataplasmatis fomenti et balnei non vaporoſi calidi adhibitam, partim ex principiis phyſicis, partim ex experientia, quae aquae calidae utroque modo dicto applicatae effectus docuit, ſatis apparere arbitror. Praeterea eiusmodi halituum calidorum aeque ac balneorum calidorum vis eſt inſignis poros et vaſa cutis aperiendi et ampliandi, calorem et motum ſanguinis augendi et ſudorem producendi.

§. III.

§. III.

Vir eruditionis praeſtantia et artis exercitio celebris D. D. MARCARD in egregiorum tentaminum medicorum parte ſecunda p. 64 -- 68 optime modos eorumque optimum aquam calidam in vapores mutatam ſeu balneum Laconicum corpori humano applicandi, et, quae hac de re ſcitu ſunt neceſſaria, optime expoſuit machinamque huic rei maxime idoneam deſcripſit, quem legere benevolum lectorem non poenitebit. Sumitur ad eiusmodi balneum aqua vulgaris, et, quae melior habetur, pluvialis ad ebullitionem calefacta aut ſimplex aut cum vegetabilibus, quae ſcopo idonea habentur, decocta. Sunt, qui exiſtiment, balneum Laconicum ex aqua cum vegetabilibus cocta paratum plus valere, ob partes, quas ab illis accepit, quam ex aqua ſimplici factum; aſt notandum eſt, non omnium remediorum partes et vires vna cum vapore aquae poſſe aſcendere et vegetabilia odore et partibus non evaporantibus carentia aquae cum iis decoctae novas aliasque vires, quam quas aqua ſimplex cocta habet, largiri non poſſe. Nihilominus ſaepe medici vegetabilia et ex his emollientia praeſcribunt et bono quidem conſilio, ne aegro et amicis remedii ſimplicitas contemtum pariat, quamvis non ignorent, aquae in va-

 pores

pores ſolutae virtutem ſolum agere. Quodſi vero vegetabilia ad balneum Laconicum cum aqua decoquere cui placuerit et cum hac illorum vires communicare, odore et partibus, quae in vapores mutari poſſunt, praedita ſunt eligenda.

§. IV.

Applicatur balneum vaporis vel toti corpori vel ſingulis eius partibus modo a laudato D. D. MARCARD deſcripto hisque primo per horae quadrantem, deinde per longius tempus, horas duas, et longius, multumque balnei effectum juvabit partis affectae, cui applicatur, aſcendente vapore lenis frictio ſaepius peragenda, neque minus commodum affert, cum ante vel poſt balneum remedium conveniens externum parti affectae infricatur aut eius frictio panno laneo fumo ſalubri referto inſtituitur. Ante omnia poſt eius vſum partes probe deſiccandae et tegendae. Proderit etiam ante venam ſecare et primas purgare vias, ſi ita viſum fuerit, quam hoc balnei genus adhibeatur.

§. V.

Quum balnea vaporis ex aqua calida parata eodem agant modo, quo cataplasmata et fomenta calida, vi emolliente et relaxante in omnibus iſtis corporis humani affectibus, in quibus cataplasmata

et

et fomenta abdomini impoſita ratione et experientia teſte conducunt, maiorem aut ſaltim eundem ſalutarem effectum praeſtare balnea vaporis, facile eſt intellectu. Quid? quod omnia iſta, quae clyſteres emollientes demulcentes et relaxantes praeſtant, vtpote qui dolores et moleſtiſſimas ac pernicioſas ſpaſticas ſtricturas in abdominis viſceribus ſaevientes ſedare, excrementa et inteſtina ſiccata humectare et lubricare, dura emollire, ſordium egreſſum promovere ſolent, et tum emolliendo et relaxando vias, vt ſtagnantes materias transmittant, atque impetum humorum a tergo urgentium in eas augendo, tum has mobiles reddendo infarctus vaſorum viſcerum et glandularum abdominalium et mala exinde orientia tollunt, majori gradu expectari poſſunt a vaporibus aquae calidae ope machinae commodae, quam invenit illuſtris Kaempf, in anum immiſſis.

§. VI.

Cataplasmata et fomenta ex aqua vel lacte applicata calida inter emollientia et relaxantia et vi dolores et ſpasmos ſedandi praedita remedia principem optinere locum, res ſatis eſt cognita, et maiorem, ſaltem eandem vim competere balneis vaporis ex aqua factis, ratio et experientia docet. Vir egregius D. D. Marcard eorum vtilitatem in im-

 manibus

manibus articulorum et membrorum doloribus atque affectibus rheumaticis vehementi dolore aegrum cruciantibus insignem expertus et exemplis adductis testatus est. Neque minus vapore lactis et aquae calidae in aures immisso earum dolores insignes sedandi nullum praestantius reperiri remedium, obseruationibus constat, quas Experientissimus D. D. Marcard aliique litteris consignatas reliquerunt. In membris contractis, rigidis, succorum bonorum affluentium penuria laborantibus, tabe confectis et exsiccatis, articulorum immobilitate et rigiditate, si qua medela superest, haec certe ab huius remedii repetito et continuato usu expectanda est. Maxime notatu digna visa est historia illa, quam relatam legi apud celeberrimum D. D. Marcard l. c. de foemina juvene phthisi febre continua et tussi, qua ejiciebat pus, laborante, cuius cutis toto corpore adeo sicca erat, vt membranae pergamenae similis esset, quo transpiratio prohibebatur, cui aegrotae mira praestitit vapor aquae calidae, quo non cutis solum sicca emollita et transpiratio suppressa restituta, sed reliqua etiam mala imminuta sunt et status aegrae in meliorem versus reperiebatur.

§. VII.

§. VII.

Balneum vaporis, quod corpus humanum lecto tectum circumdat, dum corpus ſenile debile exhauſtum cum juvenili vegeto et ſuccis bonis vitalibus abundante ſub ſtragulis decumbit, tanquam ceteris praeſtantius hic noto, quia illud huius halitibus, quos haurit tot bibulis vaſis, reficitur et novum vitalis pabuli commeatum accipit. Pertinet huc id, quod de Hermippo narratur, ſi verum eſt, qui annos centum et quindecim puellarum anhelitu vixiſſe dicitur, de quo legi meretur celeberrimi Cohavsen Hermippus redivivus. Sunt, qui aliorum animalium viventium fotu pro humano vtantur, vt canis ventri inter ſaeviora tormina incumbentis, quod remedii genus poſt Robertum Boyleum a multis paſſim commendari videas, crebrior tamen eſt mactatorum animalium vſus, quorum calentibus adhuc viſceribus partem ſenſu motuve deſtitutam, dolentiſſima immobilitate aut contractura affectam, admirabili cum ſucceſſu, aliis fruſtra tentatis, immittunt.

§. VIII.

In lue venerea balnea vaporis ab aliis magnis extolluntur laudibus, ab aliis damnantur. Id ſcio

expe-

experientia edoctus, morbos venereos particulares, vt partium genitalium inflammationes et tumores, phymosin, penis distorsionem, testiculorum tumorem, bubones idque genus alia mala a causa venerea oriunda, adversus quae cataplasmata et fomenta calida ex aqua vel lacte aliaque remedia nihil valuerunt, balneis vaporis feliciter curata fuisse.

§. IX.

Non raro sequitur vsum cataplasmatum et fomentorum emollientium ad tumores applicatorum horum discussio loco suppurationis, quam intendimus et speramus, quia vasa emollita ac relaxata materiam stagnantem transmittunt, resistentia fibrarum vasorum telaeque cellulosae imminuta affluxus humorum a tergo augetur, quo partes stagnantes, quae iam magis dilutae et mobiles redditae sunt, propelluntur et sic fit discussio. Tutius ac certius eam a vapore aquae vel lactis calidi expectare possumus, quam quoque secutam esse observationes ab Experientissimo D. D. Marcard l. c. consignatae probant. Idem vapor aquae vel lactis calidi, quia ad mammas admissus lactis affluxum et effluxum auget, in puerperis, quae infantes lactare volunt nec sufficientem lactis in mammas affluxum habent, ad lac alliciendum adhiberi potest. Quid? quod si neque infantum suctione

ſuctione neque inſtrumentorum ſugentium vſu lac ex mammis elici non potuit, id ope vaporum aquae calidae, quibus mammae expoſitae fuerunt, factum fuiſſe, vt lac ex papilla deſtillaret, experientia docuit, de qua vide Praeſtantiſſimum D. D. Marcard l. c.

§. X.

In Ruſſia aeque atque in aliis provinciis variolas graſſari, ſed in Ruſſia minus perniciosas eſſe, quam in aliis provinciis, teſtantur Auctores, *) cuius rei cauſſam frequentiorem balneorum ſudoris et vaporis in Ruſſia vſum declarant. In Collectionum Berolinenſium, quae inſcriptae ſunt: *Berliniſche Sammlungen* Volumine primo pag. 273 relata leguntur varia, quae vſum balnei vaporis in retrocedentibus variolis expellendis egregium probant, exempla.

§. XI.

In inflammatione pulmonum diſcutienda vapor aquae calidae ſolius, vel, quod melius, cum aceto vini mixtae, et, quod longe efficacius eſt, aceti

*) Confer illuſtris Schloezeri Tractatum, qui inſcribitur: *von der Unſchädlichkeit der Pocken in Ruſsland und von Ruſslands Bevölkerung Göttingen* 1780. 8v. et *Ant. Riberii Sanches* Tract. de cura variolarum ope vaporandi apud Ruſſos omni memoria antiquioris vſu recepti.

aceti vini calidi in pulmones attrahendus ſummope-
re conducit. Halitus enim calidus et humidus
aqueus relaxat maxime vaſa pulmonum, vt facilius
tranſmittant humores ſtagnantes, hos vero diluit,
fluidos et mobiles reddit et ſic inflammationis di-
ſcuſſionem promovet. Vapor aceti aquae vaporem
vi reſolvente longe ſuperat ſimulque putredini reſi-
ſtit multosque, qui peripneumonia graviter labora-
runt, e mortis faucibus eripuit, quod obſervatio-
nibus probari poteſt. Immortalis BOERHAVE *Apho-*
riſm. de cognoſcendis et curandis morbis §. 850. in pe-
ripneumonia commendat balneum vaporis aquae
dulcis ad pulmones, nares, os, pedes, crura, et
Perilluſtris eius Commentator *Commentar.* Tom. II
p. 776. ſummopere conducit hoc in morbo, inquit, aer
inſpiratus tepidus et humidus, quo nihil magis laxat,
vnde muccinia aqua tepente madida naribus ſuppone-
re oportet totamque atmosphaeram, in qua aeger de-
cumbit, ſimili habitu replere. Balnea vaporis pa-
riter in peripneumonia inferioribus corporis huma-
ni partibus ſunt applicanda, vt et aqua venis bibu-
lis reſorpta ſanguinem diluat et vaſa iſtarum laxet
et laxata vaſa maiorem copiam humorum in ſe retine-
ant ſicque impetum et copiam humorum a pulmone,
quantum fieri poterit, ſubducant. Laxantur quoque

per

per balneum vaporis vaſa pulmonum et laxata facilius transmittunt humores, dumque toti corpori ſimilia applicantur, flaccefcunt omnes partes et maiorem copiam humorum retinent, quod hic requiritur. Praeterea ſanus et robuſtus homo continua balnei vaporis applicatione ſic debilitari poterit, vt langueat totus, adeoque poterunt hoc in morbo per eadem pro lubitu vires vitae ſic minui, vt nullum periculum ſit, ne immeabilis ſanguis profundius in vaſorum pulmonalium anguſtias adigatur, quod multum ad curationem facit. Vir eximius, TISSOT in libro ſuo, qui inſcribitur: *Anleitung für das Landvolk in Abſicht auf ſeine Geſundheit*, in peripneumonia vaporem aquae calidae, quacum paullum aceti mixtum eſt, aut acetum vini inſpirando attrahendum maxime commendat huiusque ope multos e ſummo vitae periculo ereptos eſſe teſtatur.

§. XII.

Illuſtris MVZELIVS in collectione prima obſervationum medicarum et chirurgicarum p. XI. refert curationem vlceris pulmonum et exinde ortae phthiſeos ope vaporum decocti calidi ex radicibus et herbis pectoralibus parati et cum olei aetherei terebinthinae vncia dimidia mixti quater de die in

in pulmones attractorum et machinam ad id remedii genus applicandum modumque adhibendi ibidem descripsit. In libro, cui titulus: *Neueste Heilkunde oder Heilungsmittel, die entweder ganz neu erfunden oder zur Cur mancher höchstverzweifelter und fürchterlicher Krankheiten von neuen eingeführt worden sind, aus dem Französischen der Herren Büchoz und Marquet*, exempla plura, quae insignem vtilitatem methodi phthisin ope vaporum decoctorum pectoralium curandi confirmant, exstant, simulque mutationes et emendationes machinae ad hoc curationis genus necessariae descriptae sunt. Vapor aquae lactis vel decoctorum emollientium cum aqua vel lacte calidorum naribus attractus in gravedine et ab hac pendentibus symptomatibus, et faucibus exceptus in doloribus tumoribus et inflammationibus faucium et colli quantum praestet vtilitatis, tam notum est, vt de eo multa verba facere non opus sit.

§. XIII.

Venio nunc ad vapores siccos, ad quos potissimum pertinent vapores mercuriales, qui ad luem veneream et sic dicta vitia localia venerea olim adhibebantur. Parabantur eiusmodi suffitus ex cinnabari eaque vel sola vel cum aliis mixta aut ex mercurio vivo saliva aut terrebinthina exstincto, quibus admiscebantur alia igni concipiendo et alendo

do apta, vt thus, olibanum, ſtorax calamita, gummi anime, ſuccinum, gummi juniperi idque genus alia, quae ſingula aut in pulverem redigebantur ad ſuffiendum adhibendum aut in pulverem redacta cum mucilagine gummi tragacanthae formabantur in trochiſcos vel terebinthina excipiebantur in formam opiatae. Cum iis vtendum erat, aegrum plane nudum in ciſta conopeo ſeu velo lineo ſtantem vel ſedentem incluſum vel exerto capite conſtituebant, in ſuppoſitum vas prunis plenum certam pulveris mercurialis quantitatem aut trochiſcos aliquot mercuriales per vices injiciebant fumoque exhalanti aegrum exponebant et in lectum calidum collocabant ſtragulis probe tectum, vt ſudor eliceretur, quo facto poſt ei alimenta porrigebantur. Quae ſuffiendi ratio ſingulis diebus aut quovis biduo repetita fuit, prout e re viſum fuerit. Cum vero ad morbos, adverſus quos adhibebatur, debellandos minus ſufficeret; quid? quod varia gravia mala et damna ſanitati inferret, nervis capiti et pulmonibus plurimum noceret, in contentum venit et obſolevit nec noſtra aetate adeo frequens eſt, interdum tamen ad reſolutionem ſcirrhi nodi tophi ganglii exoſtoſeos et doloris in parte quadum ſedentis a cauſſa venerea adhibetur, immo illuſtris Facultas medica Pariſienſis in conſilio, quomodo lue

 vene-

venerea infecti ſint tractandi, quod in linguam germanam translatum exſtat in iſta collectione, quae inſcribitur: *Sammlung auserleſener Abhandlungen zum Gebrauche practiſcher Aerzte zweyter Band viertes Stück p. 148.* modum cinnabaris decem vel quindecim granis prunis iniectis eiusmodi infantum corpora ſuffiendi maxime commendat aliisque omnibus praefert. Neque hi ſoli ſunt, qui hanc mercurialibus ſuffiendi rationem laudant. Sunt et alii, qui eam ſalutares interdum in curandis morbis venereis praeſtitiſſe effectus teſtentur, vt Clariſſimus SAMVEL SCHAARSCHMIDT in relationum medicarum et chirurgicarum T. II. p. 227. ſeqq. et celeberrimus GARDANE in Tractatu de diverſis luem veneream curandi methodis.

§. XIV.

Longe maiori utilitate ſe commendant ſuffimigia, quae ex gummi anime, tacamahaca, olibano, ſuccino et id genus aliis parantur, in pulmonum morbis, a refrigeratione et ſuppreſſa tranſpiratione, humorum viſcidorum affluxu congeſtione ſtagnatione atque accumulatione oriundis, vt pulmonum catarrho, pectoris anguſtia, tuſſi et aſthmate, tam ob materiae ad excretionem minus aptae indolem ſiccis, quam humidis et pituitoſis, ore in pulmones attrahenda.

da. Novit illustris Praeses virum maxime reverendum, sacrorum antistitem, qui noctu in lecto sudans ad aegrum vocatus aeri frigido se exponere coactus incidit in asthma siccum cum pectoris angustia et suffocationis periculo coniunctum, cui contabesentia accedebat. Forte fortuna accidit, vt ei, cum conclave eius gummi anime suffiretur, fumus huius ore in pulmones attractus tussim et expectorationem moveret morbumque levaret, quo incitatus fumum huius gummi maiori copia in pulmones attraxit, qui tussim et copiosam muci expectorationem excitabat, qua morbus eius penitus fuit profligatus.

§. XV.

Maxime notatu digna mihi visa sunt, quae in scripto, cui titulus: *Mannigfaltigkeiten, eine gemeinnützige Wochenschrift, dritter Jahrgang p. 90.* legi de egregio vsu, quem in pectoris affectu hecticam minante, quo continuo laborabat quidam militum praefectus, fumus igne fusae cerae flavae et resinae vulgaris praestitit. Iste aeger vehementem catarrhum et haemoptysin passus incidit in continuo affligentem molestum pectoris morbum, qui artem medicorum et medicamentorum vim omnem elusit, ita, vt horum pertaesus nihil amplius adhibere vellet. Forte fortuna accidit, cum vi-

num

num in vaſa vitrea transfundere iisque obturatis partem maſſae ex cerae flavae et reſinae vulgaris libra dimidia conſtantis igne liquefactae ſuperfundere vellet, vt mali levamen ſentiret et facilius expectoraret, quod a fumo huius maſſae igne fuſae inſpirato derivabat. Neque hac in re ſe fefellit. Cum enim occluſis feneſtris et janua hunc vaporem maiori copia in pulmones attraheret idque per quatuor et quinque dies repeteret, malo ſuo penitus liberatus fuit. Quod remedium etiam diu poſt ab aliis ſimili ſucceſſu adhibitum fuiſſe, ibidem relatum legimus. Et profecto, in ulcere pulmonum et hinc pendente phthiſi vapores medicati cum aere inſpirato poſſunt totum cavum aereum pulmonum vndique alluere et ſic, pro varia ulceris conditione, diverſa poterit applicari medela. BENEDICTVS *Tabidorum Theatro XXVIII exercit.* in phthiſi pulmonali, morbo tam gravi et difficili curando multis ſuſtulit laudibus vaporum humidorum et ſiccorum inſpirandorum vſum eumque omnibus aliis remediis anteponit. „Inter praeſidia, inquit, adverſus tabem evaporationes et ſuffitus tanquam nobiliora et quibus vnice „in extremis anguſtiis confidamus, penſitanda „ſunt etc. pulmones enim aridiores et tenſiores horum madore intenerantur, humentes nimisque laxati illorum ſiccitate indurantur, putredine et viſcoſitate

„ſitate obliniti levantur, amborum denique conſor-„tio vlcera ſordeſcentia deterguntur nec non novae „affluxurae materiae et in partes aſſurgentis vis mo-„lesque reprimuntur, ſimili ſemper in aſſumtis aſſer-„vato ſcopo." Plures ibidem enarrat caſus, qui docent feliciſſimos huius methodi effectus et deſcribit vaſa, per quae commode vapor humidus vel ſiccus applicari poteſt ſic, vt tuto ad vaſa pulmonum aerea pervenire valeat: ſimul varias medicamentorum formulas pro evaporatione humida et ſicca praeſcribit, quae diverſis indicationibus emolliendo exſiccando roborando reſolvendo abſtergendo expectorationem promovendo et conſolidando vel alio modo ſatisfacere poſſunt. Miratus ſum, Benedictvm auripigmento cum albumine ovi in trochiſcos redacto pro ſuffimigio vſum fuiſſe, cum venenatae ſit indolis nec tam innoxium, vt ab aliis praedicatur. Etiam ſulphuris communis vſum in ſuffitibus longe antiquiſſimum invenio. De vſu medico ſuffiti ſuphuris Discorides *Lib. V. cap. 124.* ita: tuſſientibus, inquit, purulenta exſcreantibus et ſuſpirioſis prodeſt, tam in ovo ſumtum, tam etiam ſuffitum ſulphur: praeterea partus vſti nidore extrahitur, gravitatem auditus ſuffiti nidor per fiſtulam admiſſus ſanat: lethargicos ſuffitu excitat. Singularis eſt vſus, quem Angli invenerunt, quemque in Benedicti

Theatro Tabidorum me legere memini, vt jubeant tabidis extreme ſuſpirioſis flores ſuſphuris admiſcere foliis tuſſilaginis conciſis atque ſic ex fiſtula tabaco ſugendo deſtinata fumum in os adducere. Vix auſus fuiſſem, hunc modum inter ſuffimenta referre, niſi viderem HEVRNIVM iam pridem mihi praeeuntem, qui fumum tabaci inter optimos ſuffitus recenſet, et niſi aer vaporibus ſulphureis ſcatens laudaretur a medicis tanquam magnum remedium, ſi phthiſici illum reſpirent diu; in monte Tabio nempe prope Neapolin FROMOND. *Riſpoſta Apologet. p. 438.* Sic GALENVS *Method. medendi Lib. V. cap. 12. Charter. Tom. X. pag. 122. 123.* iam ſuo tempore tabidos ad *Tabias* ablegabat prope Veſuvium, vt ibi lacte uterentur et ſimul perpetuo talem aerem inſpirarent. Idem arte imitari conabatur BENEDICTVS *Theatr. Tabidor* p. m. 145. „dum, cujuscunque ſint, inquit, generis ſuffimigatio„nes et halitus, penitius viceque ipſius aeris in partes „ſpirabiles ſuſcipiantur, in conclavi aut cubiculo, clau„ſis feneſtris, vt vitetur omnis aeris frigidioris affla„tus ibique diu perduret aegrotus; ſecus enim in caſ„ſum exercentur. Monet ſimul, primam ſuffituum in pulmones ſuſceptionem eſſe laborioſiſſimam, peracta vero deterſione, (quod cito fit) facilius eam peragi.

§. XVI.

THOMAS WILLIS *Oper. omn. Pharmacevt. ration. Parte II.* p. 60. in phthiſi nondum deplorata vapores humidos et ſuffitus plus, quam alia quaevis remedia, prodeſſe teſtatur, et RIVERIVS Prax. med. Lib. VII. cap. VII. de phthiſi auripigmenti vſum ad ſuffiendum hoc in morbo rejicit et loco hujus ſuffimigia ex thure, myrrha, maſtiche, benzoe ſuadet, quae ſemper ſint in conclavi, vt ſiccus aer et odoratus attrahatur. Vapores ex antimonio liquato aſſurgentes et ore exceptos catarrhalibus, ſuſpirioſis, aſthmaticis optime facere illuſtris chemicus b. STAHLIVS alicubi commemorat. Celeberrimus MEAD Praecept. et Monit. pract. p. m. 29. ulceribus pulmonum et hinc oriundis febribus lentis et hecticis in caſibus nonnullis vtiliſſimum eſſe monet balſamicis, qualia ſunt thus, ſtyrax, ſuccinum, benzoe, humores acres et ſalſos delenire ac temperare; quae in prunas iniecta vaporare debent, vt fumus eorum per tubum aptum in aſperam arteriam et pulmones recipiatur. Scio, pergit, vix in uſu eſſe hanc medicinam et tanquam inutilem a plerisque negligi. Quisquis autem ſecum reputaverit, quam longo itinere, per canales ſcilicet ſanguinis, res huiusmodi ad pulmonem ferantur et quam exigua illarum pars ad locum deſtinatum perveniat; is ſane facile videbit, ſi qua

in illis ſit virtus, hac potiſſimum via impertiri poſſe. Teſtatur idem vir illuſtris, fumum ex balſamo Tolutano, more tabaci, per tubum in pulmones inſpiratum vſus fuiſſe eximii, praecipue in ſanguinis ſputo; ſed et videtur inde metuenda tuſſis. BENEDICTVS *Theatr. Tabidor.* ſuffitus quidem laudavit, ſed non ad haemoptoen ſedandam, verum potius ad detergendum pulmonum vlcus: „diſerte enim monet ſequentia: Suffitus non ſtatim ab eroſo vaſculo aut viſceris parenchymate ſubmoveantur, ſed „poſt dies quatuordecim inprimis a ſedata haemoptyſi. Perilluſtris VAN SWIETEN, vide eius *Commentarior. in Aphorism. Boerhavii Tom. IV. p. 98.* imitatus eſt hanc methodum in curanda phthiſi pulmonali a vomica: curabat enim, vt per tubum vapor aquae calidae perpetuo exiret prope lectum primo, dein, vbi hoc facile ferebant, propius admovit, vt aerem tepidum et humidum diu reſpirarent. Sic obtinuit, vt citius rumperetur vomica. Suffimigia autem ex thure, ſuccino, ſtyrace, benzoe ſic adhibuit, vt aer cubiculi, in quo aeger verſatur, his impraegnaretur, ſenſim augendo quantitatem ſuffimigii: niſi enim hoc prudenter fiat, validiſſima tuſſis ſequitur, quae nocere poſſet: thuris et ſtyracis halitum facilius ferunt, ſuccinum vero magis irritat, cum per ignem in oleum ſatis calidum et ſalem volatilem acidum reſolvatur: benzoe vero, licet

cet ſuavem odorem habeat, parciori copia ſuffimigiis miſcetur, quia halitum ſatis acrem ſpargit, qui, chartaceo operculo ſi excipiatur, condenſatur in moleculas nivei coloris, quae in officinis ſub titulo florum benzoes proſtant et calidam valde virtutem habent, ita, vt linguae impoſita uſtionis ſenſum producant. Benzoes vapore vſus fuit hic Vir ſupra laudes meas poſitus, vt, emollita prius per vapores vomica pulmonis ſubita et valida tuſſi excitata rumperetur.

§. XVII.

Vapores ſiccos ex gummi anime tacamahaca olibano ſtorace ſuccino idque genus aliis prae humidis in ſtatu pulmonum humido, humorum ſeroſorum et pituitoſorum verſus pectus affluxu aucto eorumque accumulatione nimia, pulmonum laxitate flacciditate et atonia, horumque morbis, quibuscum haec vitia ſunt coniuncta, potiſſimum conducere et maxime ſalutares producere effectus, dubio caret omni. Praeterea eiusmodi ſuffitus irritante et roborante reſolvente et diſcutiente virtute tuſſim et expectorationem excitare et promovere, materias hinc inde ſtagnantes accumulatas et adhaerentes pectoris anguſtiam et oppreſſionem, reſpirationisque difficultatem producentes expellere, pulmonum vim contractilem et robur augere, reſpirationem impeditam liberiorem et faciliorem reddere, quisque

 rei

rei peritus facile videt. Vapores humidos emolliente virtute praeditos in memoratis pectoris et pulmonum affectibus minus prodesse, sed potius valde nocere et praesentia mala peiora et graviora reddere, e contrario in statu pulmonum sicco rigido et spastico, expectorationem et respirationem impediente, tussi et asthmate siccis et convulsivis maxime prodesse, ex eorum effectibus et modo agendi facillimum est perspectu.

§. XVIII.

In Monumentis Academiae Chirurgicae Parisiensis Tomo V. p. 465 exstat a Clarissimo Billard Commentatio de suffitu ceu remedio adversus phthisin. Magis favet hic vir suffitui inspirando, quam evaporationi humidae illumque huic praefert, quia phthisin plerumque a pulmonum debilitate, quam vapores humidi augeant, oriri, existimat. Aerem contra temperate calidum purum balsamicis aromaticis beneque olentibus vaporibus repletum simplex quidem, sed simul praestantissimum remedium curandi phthisin esse saepe eum docuit experientia, inprimis vero vaporem ex cera flava recenti et resina vulgari aequali quantitate sumtis et igne liquatis, quo aegri conclave est replendum, aegro haemoptysin passo et phthisi purisque exscreatione, febre lenta et sudoribus colliquativis laboranti egregiam tulisse

tuliſſe opem et levamen, poſtquam circiter quinquaginta dies et ſingulis diebus ter vel quater hoc ſuffitu vſus eſt, obſervavit. Quovis ſeptimo vel octauo die maſſam recentem ad ſuffiendum et prima vice loco reſinae terebinthinam ſumſit, quia haec maiorem, quam illa, fumum exhalat, et cum mixto ex terebinthina et cera parum balſami Canadenſis albi vel Peruviani vel alius ſubſtantiae reſinoſae balſamicae additum fuit, hanc maſſam gratiorem et efficaciorem vaporem prae ceteris diſpergere, animadvertit. Ceram flavam recentem prae ceteris maximam vim et efficaciam poſſidere exiſtimat, id quod ex eius odore praedominante concludit, quam praeterea ob vim emollientem et anodynam, quam ei attribuit, in iſtis caſibus, in quibus eiusmodi vis vtilis eſt et neceſſaria, primum ſolam, dein cum convenienti reſina vel balſamo adhibendam conducere arbitratur et phthiſicis vſum candelarum cerearum accenſarum loco ſebacearum ſuadet. Nec deſunt alii, qui vires cerae flavae, inprimis iſtius, quae dicitur propolis, magnis extollunt laudibus, et vapores cerae, praeſertim propolis, eandem vim et efficaciam poſſidere, quam balſama. Cum phthiſis oritur a materia acri pulmones infeſtante, ſive ex maſſa humorum circulantium, in quibus haeſit, ſive ex exanthematibus retropulſis aut vlceribus nimis cito exſiccatis et conſolidatis ſit ad eos delata,

vſum

vſum ſimul veſicatoriorum, fonticulorum ſetaceorum et corticis mezerei externum commendat.

§. XIX.

Ne ignorantiae rerum in medicina geſtarum accuſer, ſilentio praeterire non poſſum phthiſeos curationes in bovili inſtitutas, quas Celeberrimus Read in tractatu, qui titulum gerit: Eſſai ſur les effets ſalutaires du ſejour des etables dans la phthiſie par Monſieur Read, Docteur de la Faculté de Mont. pellier, ci-devant Medecin des Armees, â Paris 1767. 8. deſcripſit quarumque utilitatem variis argumentis demonſtrare annisſus eſt. Aerem bovilis omnibus antiphthiſicis, balſamicis, vaporibus medicatis idque genus aliis remediis antefert, quia vt lene balneum vaporis agit neque ita irritat ac calefacit, vti memorata remedia. Tempus huic curationi commodiſſimum autumnale hiemale et veris principium judicat. Tribus vel ſex vaccis in ſpatioſo ſtabulo contentis pabulum ſalubre et ex herbis aromaticis conſtans et potum ex aqua pura et ſalubri praebere, omni trihorio ſtabulum expurgare et aegri lectum a fundo ſtabuli aliquot pedes remotum eſſe jubet, gradum caloris in ſtabulo, ope thermometri, quod inter decimum quartum et decimum ſextum gradum ſtare debet, determinat atque initium curationis facit laxante. Reliqua qui ſcire cupit,

pit, legat ſcriptum paulo ante citatum. Caeterum quamvis haec phthiſin in ſtabulis curandi ratio multis magnisque laudibus ſublata et commendata fuerit, nihilominus tamen nullos vel ſaltim paucos nacta eſt imitatores.

§. XX.

Celeberrimus LIND in ſcripto, cui titulus: Two Papers on Feuers and Infection, quod in iſta tractationum collectione, quae inſcribitur: *Sammlung auserleſener Abhandlungen zum Gebrauch practiſcher Aerzte Band II. Stück III.* in linguam germanicam verſum continetur, p. 160 ibidem, ſummam, exiſtimat, munditiem et aerem libere accedentem et permeantem ad contagium abarcendum et abigendum admodum neceſſariam eſſe, ſed minime ſemper ſufficere, contra ignem et fumum ex accenſo tabaco vel ſulphure raro aut nunquam in extinguendo aut abigendo contagio, locis et domiciliis eo infectis ab eo liberandis inefficacia fuiſſe experientia teſte. In conclavi, vbi aegri morbo contagioſo laborantes ſunt, ignem camini lignis ſuſtentatum maximam praeſtare vtilitatem, fumum ligni accenſi et poſt hunc fumum pulveris pyrii accenſi, dein corticis caſcarillae accenſi, qui odorem ſpargit valde gratum, et, qui longe praeſtat, vaporem aceti vini,

quocum camphora mixta, calefacti optimum esse remedium vim contagii infringendi et abarcendi, aeremque infectum corrigendi et purgandi experientia edoctus affirmat atque multos non contemnendae auctoritatis medicos habet consentientes. Neque ad vestimenta, merces, instrumenta, lectos, culcitras, suppellectilia, quibus contagium inest, ab eo purganda sufficere, vt aeri libero exponantur, quia vestimenta contagio varioloso infecta, quae aer bene perflavit, ad locum satis dissitum delata cum hoc contagium variolosum communicaverunt et variolas induxerunt, sed necesse esse, vt omnes istae res probe suffimigentur, arbitratur. Pulvis pyrius accensus longeque magis tormentorum eo repletorum explosio vehementer commovendo atque exagitando aerem eumque alicubi stagnantem vel haerentem propellendo et acidis partibus igne liberatis corrigendo ad pestem morbosque contagiosos tam praecavendos quam curandos et contagium tam propellendum quam infringendum commendatur. Eadem efficere conati sunt ignibus succensis magnis ex lignis et materiis resinosis et acidum copiose exhalantibus, alii vero eiusmodi magnos ignes excitatos in morbis contagiosis minus salubres declarant, persuasi, his aeri inhaerens principium istud, quod pabulum vitae animalis ipsiusque ignis est, destrui.

